

Ljubljana, 4. I. 1923. — III./1.

Posamezna številka 4 K; mesečna naročnina za SHS 16 K jugoslov. Mesečna naročnina za inozemstvo 24 K jugoslov. Sodrugi! Podprite

„Delavske Novice“, Ljubljana, Turjaški trg 2.

naš tisk z zbiranjem naročnikov in z zbirkami za tiskovni sklad.

Kdor ne prejema redno lista, naj ga takoj reklamira!

Proletarski razred in volitve.

Političen boj je po svojem bistvu razredni boj, dasiravno se v prehodnih časih pojavljajo politične sekte, ki ne odgovarjajo interesom velikega razreda, temveč samo interesom gotove klike, gotove kategorije.

V Sloveniji, kjer je 40% prebivalstva delavstvo, a od ostalih 60% — zopet 40% revnih kmetov in nameščencev, v Sloveniji je torej kakor vsepovsod v ogromni večini delovno ljudstvo, a delavski proletarijat obsega skoraj polovico prebivalstva. V tej Sloveniji, ki je popolnoma jasno razdeljena na dva razreda — na razred kapitalistov, ki imajo vsa orodja proizvodnje, večino zemlje, fabrike, gozdove, palače, železnice, trgovine in pa na razred delovnega ljudstva, razred delavcev in revnih poljedelcev ter nameščencev, ki so več ali manj odvisni, potlačeni in izkoriščani od kapitalistov.

In vendar se bori za političen vpliv nekih 7-9 političnih skupin.

Priprosti delavec, poljedelec in nameščencev, ki dan na dan gara v tovarni, pisarni in na polju, nima dovolj časa, da dobro premisli, kaj je njegov interes — tako mislijo kapitalisti, ko nastavljajo svoje pasti — skrinjice na volišča. Čimveč bo teh pasti, tem več bomo vjeli nezavednih delavcev, poljedelcev in nameščencev v naše skrinjice. Tako računajo kapitalisti — in čim več jih bomo vjeli, tem večji bodo naši profiti, tem več davka bomo naložili na njih, tem več zakonov bomo lahko sprejeli zoper delovno ljudstvo.

Glejte — to je priprost ali resničen račun kapitalistov ob volitvah.

Zato mora vsak delavec, poljedelec in nameščencev dobro pregledati volilne pasti kapitalistov.

Katero so stranke kapitalistov v Sloveniji? Stranke kapitalistov so se razdelile na štiri dele. Vzrok delitve je, ker konkurirajo med sabo za milost pri belgrajski buržuaziji, one se bore med seboj, kako bi ena ali druga prišla preje na vlado centralističnega absolutizma.

Najbolj goreči v tem prizadevanju sta bili dosedaj Demokratska in Samostojna Žerjavova in Pucljeva stranka. Prva zastopa bančni kapital, druga pa vaške veletrgovce in gostilničarje. Radikalno-demokratska koalicija jih je v težkih časih, ko se je nasilno postavljala temelj absolutističnemu centralizmu, objela z obema rokama, danes pa, ko se radikalni čutijo že dovolj močne, da absolutistično vladajo, so jih odslovili, češ: vi gospodje ste napravili svoje delo, mi vas sedaj ne potrebujemo.

V ospredje sta se pokazali drugi dve kapitalistični stranki, ki bi radi stopili na mesto demokratov in samostojnežev ter igrali isto ulogo pri vladi absolutističnega centralizma: to so Zajedničarji (starini in nar. socialci) in Klerikalci. Zajedničarji branijo interese velekapitala in veleposestva, klerikalci interese cerkvenega veleposestva, visokega klerusa in zadržnega kapitala, ki je ves v rokah klerusa.

Klerikalci imajo širokopotezne gospodarske načrte. Oni hočejo potom svojih združnih organizacij monopolizirati vso izmenjavo poljedelskih produktov z industrijskimi, ves promet med vasjo

in mestom vzeti v svoje klerikalne roke ter ga staviti v službo ne delovnega ljudstva, temveč v službo klerikalizma, to je v službo svojih mračnih in nazadnjaških idej, ki so vladale v srednjem veku, za časa tlačanstva.

Vendar oni ne nastopajo pred ljudstvom s svojim gospodarskim in kulturno-bojnim programom, temveč je njihova glavna parola revizija ustave.

Oni glavni kriyici, ki so prvi dve leti prodajali samoupravo ljudstva, zato da so lahko v Ljubljani gospodarili, oni, ki so razpustili kranjski deželni zbor in predali vso oblast v roke neizvoljenemu narodnemu predstavništvu, samo zato, da so lahko v Sloveniji skupaj z liberalci brez kontrole ljudstva gospodarili ter na ta način ustvarili temelje absolutističnega centralizma — hočejo sedaj vso krivdo zvrniti na demokrate in liberalce: češ, mi si peremo roke kot Poncij Pilat.

Delovno ljudstvo ne sme pozabiti, kaj so te štiri kapitalistične stranke delale med vojno in štiri leta po vojni, ter jih mora obsoditi ravno tako, kakor jih je obsodilo pri volitvah v konstituanto.

Delavci, poljedelci in nameščenci, kot razred, ki je potlačen, izkoriščen — mora nastopiti pri teh volitvah — v enotni fronti delovnega ljudstva.

Zveza delavcev, poljedelcev in nameščencev, zveza vseh tistih, ki so izkoriščani in potlačeni pod sedanjim režimom absolutističnega centralizma, to je volilna parola, ki jo mora v sedanjem momentu ostvariti proletarijat.

V znamenju sloge, edinstvi vseh delavcev in poljedelcev ter nameščencev, vseh, ki delajo v tovarni, na polju in pisarni, mora delovno ljudstvo stopiti v volilni boj.

Razredno-zavedni proletarijat industrijskih krajev se mora postaviti na čelo tega boja.

Samo takrat, ko se bodo v tesni enotni bojni fronti delavci, poljedelci in nameščenci z združenimi moč-

mi borili proti absolutistično kapitalističnemu centralizmu za najosnovnejše pravice in svobode delovnega ljudstva, bo ta boj v resnici uspešen, bo ta boj pripeljal do zmage.

V boj torej za enotno fronto delovnega ljudstva!

Odprto pismo

gospodu Vujičiću, ministru za notranje zadeve v Belgradu.

Gospod minister!

Policijsko ravnateljstvo v Ljubljani nam je o božiču dostavilo odlok okrajnega glavarstva v Celju, ki predstavlja tako očitno kršitev ustave in obstoječih zakonov, da se čutimo prisiljeni se obrniti na Vas, gospod minister, s tem odprtim pismom.

Predmetni odlok se glasi:

Kr. okrajno glavarstvo Celje.

Pov. št. 964.

Celje, dne 22. decembra 1922.

V smislu določb zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi z dne 2. 8. 1921, št. 249 Ur. l. iz 1. 1921 se Vam do nadaljnjega prepove prihod in bivanje odnosno udeležbo na shodih, zborovanjih itd. v območju sodnega okraja Laško in občine Griže v sodnem okraju Celje. Ista prepoved velja tudi za 5 km širok pas ob desnem bregu Save v političnem okraju Krško, v kolikor meji Sava ob sodni okraj Laško.

Proti temu odluku je dopušen priziv na pokrajinsko upravo za Slovenijo, oddelek za notranje zadeve v Ljubljani, ki bi se moral vložiti tekom 14 dni po dostavitvi, ne vračunši dneva vročitve, pri kr. okrajnem glavarstvu v Celju.

Prepoved stopi takoj v veljavo in se eventualnemu prizivu radi nujnosti ne prizna odločilne moči.

Vladni svetnik:
Žužek.

Razvoj svetovnega kapitalizma v zadnjih 30. letih

(Dalje.)

Vojna in kolonije.

Vladajoče imperijalistične države so med vojno brezobzirno izrabljale in izžemale svoje kolonije. Razen pridelkov, posebno živil, so zahtevale velike množice prebivalcev, ki so jih vporabljali bodisi za delo na fronti, ali pa za »kanonenfuter«, kjer so črnici, Senegalci, Indijci, itd. umirali v sto in stotisočih za domovino evropskih bankirjev, ki so jim bili oropali lastne domačije. Toda imperijalizem je bil obenem primoran, v vojni pospešiti neoviran razvoj industrije v kolonijah, ko je morala evropska industrija zmanjšati oziroma popolnoma ustaviti izvoz, ker so armade porabile vse izdelke in so podmornice ogrožale prevoz po morju. Ogromna potreba armad je bila tudi vzrok, da se je hitro začela razvijati industrija v polukolonijalnih, dosedaj pretežno zemljedelskih deželah. Vojne prilike so tudi prisilile imperijalistične države, predvsem Anglijo, da so dale svojim kolonijam izvestne politične svoboščine, deloma so razširile samoupravne pravice, deloma celo dovolile svojim kolonijam (Avstralija, Kanada, Južna Afrika) nek vpliv v zunanji po-

litiki države. Konečno so bile evropske države celo prisiljene, da so same oborožile in izvežbale kolonijalno prebivalstvo, ki so ga uvrstile v svoje armade. Tako so torej evropske države, ki so se ravno zavoljo obvladavanja in izkoriščanja kolonij vrgle v svetovno vojno, morale same okrepiti v kolonijalnih deželah gibanje za svobodo in samoodlobo narodov in zatiralci so bili prisiljeni sami dati zatirancem duševno in resnično orožje v roke, ter so tako poostriili sami boj teh zatiranih ljudstev proti kapitalističnemu izkoriščanju in suženjstvu.

Imperijalistične mirovne pogodbe.

Imperijalistične mirovne pogodbe v Versaju, Senžermenu in Sevru so le nadaljevanje imperijalistične vojne z drugim orožjem. Ko skušajo silna politična in gospodarska nasprotstva med zmagovalci poravnati na račun premagancev, so ustvarile le razmere, ki vodijo s sigurnostjo v nove imperijalistične svetovne vojne. Pod krinko pravičnosti in »samoodločbe narodov« so zmagovalci zadostili le svojemu roparskemu pohlepu, ki so ga deloma javno, deloma v tajnih pogodbah (n. pr. Londonska tajna pogodba glede Trsta in Goriške) priznali.

Te imperijalistične mirovne pogodbe so najboljši dokaz, da je imperijalizem

nesposoben ustvariti nov, trpežen, čvrst red na svetu. Gospodarskih nasprotij, ki so privedla Evropo v svetovno vojno, mirovne pogodbe niso odpravile, temveč le predručile in poostriile. Prenesele so le težišče gospodarskih bojev v druge države.

Anglija in Francija sta premagali svojega najhujšega gospodarskega tekmeca v Evropi — Nemčijo, podvrgle sta si gospodarsko nekaj novo nastalih držav v Srednji Evropi, a za morjem sta si ustvarile tekmeca in nasprotnika, ki je stokrat silnejši in nevarnejši, kakor je bila Nemčija, v Ameriških Združenih Državah. Nemčija je vsled vojne odškodnine ogromno zadolžena pri antantnih državah, toda vsote, ki jih dolgujejo Anglija in Francija Ameriki, so večje, kakor vse dajatve, ki jih mora plačati Nemčija (ki jih pa ta nikoli ne bo mogla plačati, ker presega svojo gospodarsko moč).

Mirovne pogodbe niso vzpostavile gospodarskega ravnotežja, pa tudi političnega ravnovesja niso dosegle. Razdelitev in zasiguranje vojnega plena — Nemčija, nemške kolonije, Avstrija, Ogrska, Bolgarska, Turčija in deli Rusije — je moralo razdvojiti zmagovalce. (Jugoslovansko-italijanski spor zavoljo Primorja! Češko-poljski spor radi Javorine!) Razen tega je v novoustanovljenih državah skrajno pereče

vprašanje narodnih manjšin, ki vodi naravnost v iredentistične pokrete. (Jugoslovanska in nemška iredenta v Italiji, nemška iredenta v Češkoslovaški in Poljski, ukrajinska in beloruska iredenta v Poljski, madžarska iredenta v Češkoslovaški, Rumunski in SHS, itd.) Zmagovalci so hoteli z mirovnimi pogodbami zasigurati mir, a tvorili so razmere, ki morejo vsak trenutek povzročiti nove vojne, ki bi oropale zmagovalce njihovih pridobitev v svetovni vojni. (Turška zmaga je že n. pr. Grke, Angleže in deloma tudi Francoze spravila ob njihove pridobitve v Mali Aziji in ob Egejskem morju.)

Anglija je uničila Nemčijo, svojega najmočnejšega nasprotnika v Evropi, a stvorila si je v razširjeni Franciji novega nasprotnika, ki je tembolj nevaren, ker nima na evropski celoti več nobenega enakomočnega tekmeca.

Francija si je priborila skoro neomejeno gospodstvo nad evropsko celino; toda morala je doprinesiti take denarne žrtve, da si ohrani svojo vojaško premoč, da je, čeprav je bila pred vojno najbolj bogata evropska država, danes popolnoma denarno izčrpana in ji grozi bankrot, denarni polom. Da je uničila pruski militarizem, morala je sebe spremeniti v »prusko« kasarno.

Na daljnem Vzhodu steza Japonska svoje krepilje po brezmočni ogromni

Vlada gospoda Nikole Pašiča je slovesno izjavila, da bo ščitila Vidovdansko ustavo, enakost svobode vseh državljanov ter njihovo politično pripravljenost in jih varovala pred nedopuščenimi nasilji pri popolnoma svobodnih volitvah.

Podpisani smo vsi delavci na službi, zaupniki v obratu ter zaupniki strokovnih delavskih organizacij. Z omenjeno samolastno prepovedjo okrajnega glavarja nam se omejuje svoboda, nam se jemljejo osnovne državljanske pravice, nam se onemogoča vršenje naših dolžnosti v službi, vršenje naših dolžnosti kot zaupnikov v obratih ter vršenje naših dolžnosti kot zaupnikov strokovnih organizacij.

Imenovana prepoved krši član 4., 5., 7., 8., 10., 14. osnovnih državljanskih pravic in dolžnosti ter član 23., 33. socialnih in ekonomskih določil Vidovdanske ustave ter je v nasprotju z določili zakona o zaščiti delavstva, ki ščiti izvoljene delavske zaupnike.

Posebno pa krši predmetni odlok čl. 10. ustave, ki jamči vsakemu državljanu svobodo kretanja. S tem pa, da nam celjsko glavarstvo prepoveduje prihod in bivanje odnosno udeležbo na shodih, zborovanjih itd. v območju sodnega okraja Laško in občine Griže v sodnem okraju Celje in v 5 km širokem pasu ob desnem bregu Save v političnem okraju Krško, v kolikor meji Sava ob sodni okraj Laško, nam omejuje to nam po ustavi zajamčeno pravico ter krši tako citirane člene ustave.

Odlok se sicer sklicuje na zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi, ali niti ena določba tega izjemnega zakona ne daje celjskemu glavarju pravice izdati odlok, ki nam omejuje pravico svobodnega kretanja. Tega se je tudi zavedal gospod glavar sam, ker sicer se ne bi tako splošno skliceval na citirani zakon, marveč bi natančno opredelil člen, na katerega je oprl svoj odlok.

Gospod minister, obračamo Vašo pozornost zlasti na okolnost, da celjski glavar samovoljno poostruje in dopolnjuje določbe zakona o zaščiti javne varnosti, da interpretira v zakon stvari,

ki jih on ne vsebuje. S takim postopanjem krši enega izmed temeljnih principov kazenskega zakona, da se kazenske določbe ne smejo nikoli interpretirati ekstenzivno, zlasti pa, da se tja ne smejo interpretirati določbe, ki jih tam ni. Protizakonitost postopanja celjskega glavarja tiči v prvi vrsti v tej okolnosti.

Končno ni prezreti onega mesta v odloku, kjer posega celjski glavar v območje krškega glavarstva. Oblast celjskega glavarja je omejena na teritorij celjskega glavarstva. V mejah tega teritorija ima po zakonu izvrševati upravno in policijsko oblast. Kljub temu pa je celjski glavar raztegnil omejitve svobodnega kretanja tudi na teritorij krškega glavarstva, četudi bi bil k temu kompetenten samo krški glavar.

Tako očitno kršenje krajevne kompetence ustvarja opasen preudic za bodočnost. Če bodo nadrejene oblasti, zlasti pa če bo ministrstvo dopuščalo tako prekoračenje kompetence, bo to postalo splošna navada, ki bi izročala državljanom samovolji glavarjev, obenem pa bi vodila upravo v splošno nezakonitost.

Vsled tega nam je čast vprašati gospoda ministra:

Ali so mu znani omenjeni odloki celjskega okrajnega glavarja?

Ali veljajo ustava in zakoni za vse državljanke ali smo mi delavci stavljeni izven ustave in zakona?

Če velja ustava in zakon tudi za nas delavce, prosimo gospoda ministra, da odredi vse potrebno, da se ustava in zakoni spoštujejo tudi v območju celjskega okrajnega glavarstva ter da se imenovani odlok kot protiušten in protizakonit ukine ter da se v bodoče preprečijo podobne odredbe, ki rušijo avtoriteto ustave in zakonov.

Ivan Makuc,

žel. premikač in občinski svetnik.

Ivan Baznik,

poduradnik juž. žel. in blagajnik sploš. žel. org.

Jakob Žorga,

strojevodja in tajnik Zveze strojnikov.

Celjski proces po zakonu o zaščiti države.

S. Bogve oproščen. — Odbita insinucija „Jutrovih“ kapitalistov na Zvezo Rudarjev. — Manfreda dobil 2 leti težke ječe. — Po izreku sodišča dovoljeno imeti in čitati komunistične spise.

V soboto dne 30. decembra se je na celjskem okrožnem sodišču vršil proces proti 4 delavcem iz Trbovelj in Hrastnika. Razpravo je vodil kot predsednik sodnega senata g. Levčnik. Državno pravdnštvo je zastopal dr. Rus. Manfreda, Erjavca in Kozarja je zagovarjal

Kitajski, po kateri pa škili tudi Amerika. Prikrito japonsko-ameriško tekmovanje se lahko vsak trenutek spremeni v odkrit boj.

Združene Države Ameriške sicer niso pridobile v vojni novih dežel, utrdile so pa svoje vladajoče stališče v Vzhodni Aziji, v Tihem Oceanu, v Južnem morju in v Južni Ameriki in so postale v vojni industrijsko, denarno in politično središče sveta ter razpolagajo z vojno in trgovsko mornarico, ki bo kmalu dohitela in celo prekosila angleško mornarico.

Da bi si zagotovili pridobitve imperialistične vojne, so imperialistični zmagovalci domovino imperializma, evropsko celino razkosali, balkanizirali ter jo napravili nesposobno za gospodarsko življenje. Da bi osvojili svetovni trg, so raztrgali svetovno gospodarstvo in si ustvarili nove, nevarne in mogočne tekmece (Amerika, Japonska). Začeli so vojno, da bi razširili svetovni trg; toda zožili so ga, ker so prebivalci Srednje in Vzhodne Evrope (deloma tudi Zapadne) obubožali tako, da morejo kupovati le najnujnejše. Kapitalisti so zasejali vojno, da bi ohranili svojo razredno nadvlado, a želi so socialno revolucijo, kakršne še doslej ni doživelo človeštvo.

Imperialistični kapitalizem je dosegel ravno nasprotno od tega, kar je hotel doseči. (Dalje prihodnj.)

dr. Ogrizek, s. Bogveta pa dr. Goričan. Na galeriji je bilo precej publike, nekaj trboveljskih rudarjev, nekaj celjskih delavcev in par poročevalcev časopisov.

Za proces je vladalo zanimanje zato, ker je državni pravdnik tožil po **famoznem zakonu o zaščiti države, ker je trdil, da je odkril nekako tajno komunistično prevratno organizacijo in ker je na vsak način hotel kompromitirati neodvisno strokovno »Zvezo Rudarskih Delavcev«. Ves ta »materijal« se je sesul v prazen nič.**

OBTOŽNICA.

Že zadnjič smo navajali nekatere odstavke iz 35 na stroj pisanih strani dolge obtožnice.

Anton Manfreda, Albin Erjavca in Franc Kozar se dolže, da so poleti 1922 v Trbovljah in Hrastniku širili **komunistično propagando**; Anton Manfreda in Franc Bogve pa da sta »vedela, da se pripravljajo hudodelstva razložena v čl. 1. zakona o zaščiti države, posebno za hudodelstvo organiziranja, podpiranja udruženj, ki imajo namen propagande komunizma ter organiziranja, združevanja ali propagande, ki meri na to, da se povzroči vojaška pobuna, zmeda ali nezadovoljnost med vojaki, kakor vobče propagande zoper ustanovo vojske, pa o tem pravočasno nista obvestila državnega pravdnštva.«

V razlogih navaja državni pravdnik, da se je vršil v trboveljskem gozdu 20., 21. in 22. VIII. 1922 nekaj sestankov, ki so se ga vdeležili poleg Manfreda še nekaki Vladimirovič in Popović iz Beograda, nekaki Ivanov in Ciril Marinkovič in še več drugih, ki so razpravljali »celo o antimilitarističnih ciljih komunistične stranke v Jugoslaviji«. Zraven,

da je bil tudi neki »Šmit, ki je bil zastopnik stranke (!) komunistične omladine Jugoslavije na II. kongresu v Moskvi.« Trdi se, da je ta omladina bila podpirana od italijanskih sodrugov.

Pri Manfredu, trdi obtožnica, je našla orožniška preiskava »pravila stranke (!) komunistične omladine Jugoslavije«, ki vsebujejo 45 točk, od katerih so »najmarkantnejše« navedene v obtožnici. Tu se govori o legalnih in ilegalnih organizacijah. Dalje se je pri Manfredu našel nekaj spisov pod naslovom »politična situacija in naloga komunistične stranke (!) omladine Jugoslavije« s podpisom Kivešlob Ivanov in Pavle. Tudi iz tega spisa navaja cele tri strani. Tu se tudi govori o »illegalnem organizacijskem aparatu«, o »velikih akcijah, pred katerimi stoji SKOJ«, o »najožjih, rednih, hitrih, zanesljivih in obveznih zvezah med MU in PS, med PS in IO, kakor tudi med IO in inozemstvom«; dalje o »najintenzivnejši (!) komunistični propagandi med množicami delavske omladine« o »pobijanju razne oportunistične tendence tako anarhosindikalistične z leve kot likvidatorske (!) z desne«. Nadalje je potrebno »zgraditi omrežje celic v vojski za antimilitaristično delo«. V tem spisu stoji tudi, da »se je treba boriti proti gotovim likvidatorjem, ki težijo, da ustvarijo tudi politično organizacijsko enotnost proletarijata, kar bi stvarno značilo kapitulacijo komunističnega gibanja pred socialistično birokracijo«. Govori se tudi o ustanovitvi otroških skupin« in še o raznih drugih otroških rečeh. Tako n. pr. sledi besedi legalno vedno kot kontrast ilegalno.

Manfreda je imel tudi nekatere »teze o gospodarskem boju«. Dalje pravi obtožnica: »Iz priloge VII. in VIII. se da razbrati, da vodi **centralno upravo komunistične stranke Jugoslavije** v Beogradu 7 oseb in sicer: Svetozar Popović, Jovan Vladimirovič, Mita Džorić, Najda Petrovič, v Sloveniji dve in sicer: Milan Marinkovič (!) in Pavel Kovač (!), v Bosni ena in sicer Dadić in v Hrvaški ena: Lazić Ivanovič.«

Navajajo se konečno nekatere pobotnice za vožnjo po železnici in drugo, kar sta podpisovala »Pavle in Ivanov« in »zapisnik neke odborniške seje SKOJ v Trbovljah, ki ga je sestavil neki Matija Gubec, ki je odšel v Nemčijo.«

Pri Albinu Erjavcu se je našlo glasilno italijanske komunistične stranke »Delo« in list »Jugendinternationale« iz Berlina.

Pri Kozarju se ni našlo ničesar, pač pa pripoznava, da je imel njegov očem tri stare številke »Rdečega Praporja«. Njega se dolži, da je delalo omladinsko društvo »Iskra« v Hrastniku, čigar tajnik je bil, »po komunističnih načelih«.

Pri Francu Bogvetu je našla orožniška preiskava dne 7. oktobra po navodilu »zaupne« osebe: »I resolucijo o politični situaciji in najbližjih nalogah komunistične stranke, 2 pisma od komunista Josipa Princa, 7 pisem od izgnanega komunističnega voditelja Janka Petakoviča, 1 pismo od »izgnanega komunista Antona Šuntajsa itd., neki računi in »2 komunistična koledarja za leto 1922 iz Italije itd.«

Obtožnica navaja **celo resolucijo** o politični situaciji, ker »vzbuja največjo pozornost«.

Končno se razpravlja o kongresu Z. R. D., kot smo že zadnjič pisali.

POTEK OBRAVNAVE.

Obtožnico in vse priložene akte je čital predsednik sodnega senata g. Levčnik. Čitanje je trajalo od 8. do 10. ure. Nato je predsednik prebral poročila pristojnih občin o obtožencih. Ta poročila glase:

Anton Manfreda, 21 let star, rudar, samski, strasten komunist, brez premoženja;

Albin Erjavca, 17 let star, rudar, samski, strasten pristaš komunistov, brez premoženja;

Franc Kozar, 18 let star, strojni kurjač v Hrastniku, samski, v domači občini Trebnje neznan;

Franc Bogve, 30 let star, rudar, oženjen, 2 otroka, se ne ve o njem nič slabega.

Prvi je bil zaslišan

Manfreda.

Majhen, suh, govori lakonično, večinomoma z »da« in »ne« in pa »sigurno«. Prizna, da je bil obtežilni material res

naiden pri njem. Pred Obznanom je bil član komunistične Omladine. Resolucije in vse, kar se je pisanega našlo pri njem, je napisal sam kot izvleček iz »Dela« in starih pravil KSJ in SKOJ, deloma pa mu je narekoval Vladimirovič. On je te sestavke hranil, da bi jih pozneje, ko bo Komunistična Stranka zopet dovoljena, predložil v uporabo in s tem dokazal, da ni odpadel niti v času najhujšega preganjanja delavskega razreda. »Delo« so mu pošiljali iz Trsta na naslov matere, po nemških časopise je pisal sam na Dunaj na Arbeiterbuchhandlung. Teh spisov ni dajal nikomur drugemu čitati. Sestanek v gozdu je bil prijateljskega značaja. Erjavcu se ga ni vdeležil. Kivešlob (beri narobe: bolševik), Ivanov, Pavle, to je vse on, Manfreda. Nihče ni njegov sokrivec. Ni obstojala nobena ilegalna organizacija.

Ker govori tako kratko in se ničesar ne spominja, mu pravi prisodnik »Pojdite spat, vi, če nič ne veste, ne pa biti komunističen agitator!«

Erjavcu so pošiljali »Delo« in komunistični koledar iz Trsta na naslov Elza Rossi. »Jugendinternationale« je naročil z Dunaja. Teh spisov ni pokazal nikomur. Na sestanku v gozdu ni bil navzoč. Erjavca nosi očala, izgleda zelo krotko.

Franc Kozar je bil samo tajnik legalnega izobraževalnega društva »Iskre«, ki ni komunistično. V drugih organizacijah ni bil.

Franc Bogve, bivši tajnik ZRD, z velikimi črnimi lasmi in dolgo, gosto črno brado, suh, miren in resen. Resolucijo in koledar je dobil od nekega krošnjarja iz Italije. Vse to je spravil in ni dal nikomur čitati. Se ne čuti krivega.

Priče.

Žandarmski postajevođa **Rutar** izpove, da so vsi obtoženi po izjavi zaupnih oseb (t. j. špijonov) hudi komunisti, da je **zato** pri njih odredil hišno preiskavo, da je »Iskra« delovala komunistično (kaj se to pravi?), da mu je pri aretaciji izpovedal Manfreda, da je bil tudi Erjavca na sestanku v gozdu, da Manfreda tedaj ni bil zmeden, ampak »je govoril precej filozofično in jako trezno«. Trdi, da je Manfreda govoril na shodih ZRD vedno komunistično (kaj je zopet to? In če je kaznivo, zakaj ga je oblast pustila govoriti?). Rutar napravi silno mučen vtis nevednega in neizobraženega človeka.

Bivši orožnik **Štaudeger** je zvedel od »zaupne osebe«, da hrani Bogve komunistične spise pod streho, nakar je odredil preiskavo. Štaudeger je že v civilu in govori manj odločno kot Rutar, ki je v uniformi.

Dijak **Salezin** ne izpove nič bistvenega.

Priči **Ulej** in **Bogvetova žena** potrdita Bogvetovo izpoved o krošnjarju.

Govor obtožitelja.

Državni pravdnik **dr. Rus**: Obtožuje vse štiri komunistične propagande. Pri Manfredu so se našla organizacijska sredstva. V njegovih pravilih stoji, da morajo člani biti previdni in molčeči. Ilegalni aparat KOJ, je sijajno izdelan in komunistična stranka ima izvrstno organizacijo. Manfreda ne more biti duševni oče resolucij in pravil, ker ni zmožen zato. Njega so zapeljali voditelji, ki bi zopet radi obnovili komunistično gibanje. To bi bilo katastrofalno za državo. Oni hočejo razbijati armado. V Manfredovih pravilih stoji, da morajo biti strokovne organizacije podrejene ilegali. Manfreda je baje v »Iskri« predaval o umetnosti in proletarijatu. »Dva čudna, zelo nasprotujoča si pojma!«, vzklikne patetično g. dr. Rus. Če bi pri nas zmagali komunisti, bi se njihovim nasprotnikom ravnotako godilo, kot danes obtožencem. Vendar, hvala Bogu, naš mali kmetič lahko mirno spi brez komunizma. Zahteva občutno kazeno.

Zagovorniki.

Dr. Ogrizek brani prve tri obtožence in pove, da so za rušitev kapitalizma tudi druge stranke, ravnotako je antimilitaristično gibanje utemeljeno v mednarodnem pacifističnem pokretu. Za odpravo zakona o zaščiti države se bore tudi druge stranke. Ideje se ne morejo prepovedati. Komunistična ide-

ja je ena od idej o ureditvi države in človeške družbe. O tem govoriti in razmišljati, še ni kaznjivo. Javni obtožitelj je napačno razumel zakon o zaščiti države. Tam se jasno prepovedujejo le teroristični akti in propaganda nasilnega prevrata. V obtožbi se vedno govori o komunističnem duhu. Kaj pa je to, ne pove niti zakon niti obtožba. V resolucijah ni o nasilju niti govora. Fanatiki se dobe tudi pri buržoaziji, ne samo pri komunistih. Je 99% juristov, ki se ne spoznajo na zakon o zaščiti države, kako naj bi se navaden delavec? Če so obtoženi skrivali časopise, niso delali propagande, ampak ravno narobe. — Predlaga oprostitev vseh obtoženih in konča svoj govor z besedami: »Ne delajmo po nepotrebnem mučenikov!«

Dr. Goričan brani Bogveta. Tolmači zakon o zaščiti države v istem smislu kot predgovornik. Državni pravdnik vidi v centralizaciji delavskih organizacij greh. To je vendar opravičena stopenjska delavska zahteva. Brani Z. R. D., ki je nestransko. Ni niti sence dokaza, da bi kršila pravila in svoj delokrog.

Državni pravdnik zahteva, da bi moral Bogve naznaniti, kar se pri njem nahaja. Kaj naj bi naznanil? V resoluciji vendar ni nobenega zločina. In kako bi mogel on kot denuncijant živeti med svojimi stanovskimi tovariši. Zahteva, da se Bogve in vsi obtoženci oprostijo.

RAZSODBA.

Senat se je po polurnem posvetovanju v posebni dvorani vrnil v razpravno dvorano in razglasil sledečo razsodbo:

Manfreda dobi dve leti težke ječe, poostrene s trdim ležiščem. Od štirih mesecev preiskovalnega zapora se mu vstajata samo dve tretjini. Ostali trije so oproščeni.

Manfreda je bil obsojen radi antimilitaristične propagande. Sodišče smatra, da merijo komunistične celice v armadi na pobuno, zmedo in nezadovoljnost med vojaki.

Ostali se oproščajo, ker »stoji sodišče na stališču, da posest komunističnih spisov sama na sebi še ne utemeljuje kaznivosti, ampak šele njih razširjanje in propaganda.«

Ni nobenega dokaza, da bi »Iskra« delovala komunistično.

Bogvetova resolucija govori le splošno, ona je splošna kritična revija vseh strank v državi, govori le o splošnem principu, ne poziva na pobuno. Torej Bogve ni bil dolžan naznaniti jo.

Državni pravdnik je uložil po prečitaniu

razsodbe

občinstvo pritožbo, vsled česar ostane s. Bogve še nadalje v ječi navzlic pred sodnim senatom dognani nedolžnosti.

Postopanje dr. Rusa je napravilo na navzoče skrajno mučen utis. S. Bogve ima ženo in dva otroka, za katera mora skrbeti.

Manfreda je obsodbo mirno in stojično sprejel. Njegov odvetnik je vložil pritožbo. Bogveta in Manfreda so orožniki zopet odpeljali v ječo, kjer bosta čakala izida pritožbe pred zagrebškim stolom sedmorice.

J. K.

Bodoče volitve in delovno ljudstvo.

Prejšnji teden so se pojavili od demokratske SSDU v rudarskih revirjih nekakšni pamfleti s sledečo vsebino:

»Večina strokovnih organizacij je v razsulu, ker so se udinjale raznim političnim strankam. Voditelji teh organizacij so le politični demagogi in korintariji, ki se bojijo, da bi se delavstvo organiziralo v res pravih strokovnih organizacijah. Absolutizem uvajajo v svoje organizacije. Sami hočejo paševati v njih in vi bi morali biti sužnji. Korita jim dišijo, ko hočejo Vas terorizirati, da slepo verjamete samo tisto, kar vam govore. Krvoseji, pijavke v človeški dodobi so. Njim se gre samo za vaše glasove pri volitvah. Lažjeje in socijalizem uporabljajo na vse mogoče načine, da vas obdrže v kreppljih. Prodajajo vas za Judeževe groše raznim političnim mešetarjem. Uporabljajo vsa sredstva, da vam zabranijo združitev v pravi strokovni organizaciji.«

Delavci, zavedajte se in otresite se vampirjev, ki pijejo Vašo kri, videli ste kako so Vas snubili pred trboveljskim štrajkom, kaj so Vam obljubovali. Takrat ste videli komunističnega (nekdanjega večjega monarhista) v tesnem objemu s krščanskim boljševikom. Po zavoženju pogajanj pa nastopajo zopet ti politični norci vsak svoje pot in vam nastavljajo zopet limanice. Da niste dosegli v boju s Trboveljsko družbo več, se imate zahvaliti samo onim, ki jim ni za dosego Vaših pravic, ampak se pogajajo le za vaše glasove, da bi jim vi pomagali na višja službena mesta. Nihče razen zastopnika SSDU si ni upal mnogo ugovarjati na pogajanjih, da to ni nikakšen povišek.

Jeze se in obrekujejo SSDU, ker dan za dnem odkriva njihove napake in grdobje.

SSFU stremi za tem, da delavstvu pomaga, da ga združi v močno organizacijo in oprostijo delavstvu izkoriščevalcev. SSDU je odkrila delavstvu manipulacije, ki so se godile v bolniški blagajni v Ljubljani z denarjem, ki bi moral služiti ubogemu delavcu. Skoraj pol milijona so vrgli v enemu dnevu za nagrade ljudem, ki so že itak mastno plačani, kot kakšni dvorni svetniki. Delavec pa, ki je odhajal iz bolnice ni dobil niti za vlak do doma. Zanj ni bilo denarja, a že mastno plačnemu direktorju so vrgli kar 60.000 K nagrade. Delavci, to je socijalizem? Ali Vam je nadalje znano kaj so napravili s pokojniškim skladom? 15.000.000 K se je nabralo v tem skladu. Ubogi rentlerji pa so dobivali od tega samo toliko, da je ostalo v blagajni še blizo 10.000.000 K in to so hoteli zazidati v razkošno stavbo. Da se je ta nakana preprečila je tudi zasluga SSDU.

Delavci združite se v SSDU, da enotno nastopimo proti takim gospodarstvu z delavskim denarjem. Tekom prihodnjega tedna priredi SSDU po vseh industrijskih krajih sestanke, na katerih boste izvedeli še marsikaj, kar vam je še sedaj prikrito.

Pridite vsi na sestanke.

Tajništvo Samostojne Strokovne Delavske Unije.

Sodrug! Tovariši!

Ta pamflet Vam kaže jasno sliko, da se približujejo zopet časi, ko bodo vse meščanske in malomeščanske stranke potrebovale delavstvo, da ga vprežejo pred svoja politična kola, s katerim naj jih zopet povedejo na poslaniške in ministrske stolčke.

Da se povrnemo nazaj k tej preljubeznivi »čisti« strokovni organizaciji, katere oče je dr. Žerjav, tako prevzvišeni bivši minister za socialno politiko in duševni oče najbolj reakcionarne politične stranke, to je demokratske, katera je povzročila največ zla delovnemu ljudstvu s tem, da je uzakonila to nedemokratsko ustavo, »**Opznanje**« in zakon o zaščiti države, s katerim je pahnila iz parlamenta zastopnike razredno zavednega delavstva ter s tem postavila tudi izven zakona vse razredno delavstvo. Drugi vodja te organizacije je nekdanji komunist gospod Curhalek, ki je računal na to, da bo v bivši komunistični stranki dobil kakšen fin stolček ter zraven mastno plačilo. Ker je pa bila komunistična stranka res proletarska stranka in bila odvisna samo od članarine, ki so jo plačevali člani, s katero se ni moglo napraviti večjega premoženja, ter tudi nastavlence ne tako mastno plačati, da bi zadostovalo tako prevzvišenemu g. Curhaleku, se je odslovil od komunistične stranke ter pristopil k demokratski stranki, katera ima več denarja, in na inicijativo demokratskih birokratov začel ustanavljati to sedanjo tako samostojno delavsko strokovno Unijo, ki pa v rednici ni nič drugega kot deklarativna demokratska stranke.

Tretji gospod, glavni aktivni vodja te organizacije je neki g. Zupanc, ki je svoje delo za proletarijat resnično pokazal na pogajanjih z dne 26. in 27. avgusta t. l., ki so se vršila v palači pokrajinske uprave v Ljubljani med delavstvom in Trboveljsko družbo. Takrat ko je bila razprava najbolj kritična in ko se je Trboveljska družba z vso silo upirala proti vsakemu povišanju delavskih mezd, se oglasi g. Zu-

panc zastopnik SSDU k besedi, ki je med drugimi izvajal še sledeče:

»Po svojem potovanju po rudarskih revirjih, posebno v Trbovljah, sem dobil utis, da je tamkajšnje delavstvo popolnoma zadovoljno, ni pripravljeno stavkati, ampak želi, da trboveljska družba ugodi njihovim zahtevam. Med njimi se pa nahajajo razni hujskači, takimenovani predstavniki delavstva. (Pokazal direktno z roko na tamkajšnje zastopnike delavstva.) Ti so dotični hujskači, ki so delavstvo nahujskali na stavko.«

Sodrug! Tovariši!

S tem boste lahko sodili sami tega gospoda, ki se je razgalil popolnoma v dno svoje črne duše ter pokazal s tem, kako so mu interesi za delavstvo na srcu? Hotel je direktno zastopnike delavstva, ki ste jih poslali vi sami na pogajanja, pahniti v zapor, in s tem povzročiti zmedo v rudarskih revirjih, da bi se delavstvo skolebalo, ter pri tem dobila trboveljska premogokopna družba priliko, da bi še tiste bore, male pravice, ki jih delavstvo ima, odvezla, ne pa še kaj pridejala.

Sodrug! Tovariši!

Taki ljudje se že zopet slinijo med Vami ter vas zapeljujejo in lovijo, kar pa je popolnoma umevno.

Nahajamo se v vladni krizi. Poprej tako reakcionarna vladna stranka kot je demokratska, je danes v opoziciji, z drugo vladno stranko, to je radikalno, ki sta hodili popreje roko v roki ter kovali najgrše načrte napram delavstvu, sta se sprli. Bližajo se nove volitve. Vodja druge imenovane stranke gospod Pašič, že preizkušeni politikar, si je zamislil, da je že dosti izrabil gospe od demokratske stranke in sedaj jih ne rabi več ter jih takoj izbacnil od korita ter upostavil sam svojo radikalno vladno, katere naloga je, da izvrši nove volitve.

Sodrug! in tovariši, nove volitve so pred durmi, vse meščanske in malomeščanske stranke se bodo vrgle z vso silo v volilni boj ter pri tem uporabljale vsa najgrša sredstva, laži in denunciacije, da si še v naprej zasigurajo mesta v vladi in drugih uradih. Obetali vam bodo republike, razne gradove itd. Sodrug! spominjajte se pri

tem nazaj na zadnje državnozbornske volitve, pri katerih je bilo ravno isto. Vse stranke od klerikalne, demokratske, narodno socialne, kakor tudi takzovane socialistične takrat Kristanovega (sedaj Bernotovega) kova so vam obetale republike in druge razne mogoče stvari, ko so pa prišli do stolčkov, so pa ostali zveste sluge Pašič-Pribičevićeve politike in za nagrado so dobili celo premoženje razredno - zavednega proletarijata, ki ga je imel naloženega v Delavskih domovih in v arhivih strokovnih organizacij. Največji socialisti in republikanci Tone-Etbin Kristan ter bivši minister Bukšeg so za svoje delo dobili še posebno plačilo. Prvi je šel kot ravnatelj na državno veleposestvo Belje, drugi pa kot kraljevi komisar v Ameriko, tretji pa postal glavni ravnatelj delavske zavarovalnice in bolniške blagajne, v katerih se gospodari resnično tako, kot je opisal pamflet demokratske unije. Sosvet teh zavodov obstoja iz ljudi, ki jih je imenoval tam dr. Žerjav in g. Adolf Ribnikar, ne pa delavstvo.

Sodrug! delavci! Tukaj imate jasno sliko, kakšni ljudje so hodili in še hodijo med vas, kadar se jim gre za korita, potem pa ko to dosežejo, pravijo, z Bogom delavstvo, za tri leta ste nas že zopet povzdignili in sedaj vas ne potrebujemo več. Tudi vaše trpljenje nas sedaj prav nič ne briga, malo poprej pa, ko poteče naša koritarska doba, vas bodemo že zopet obiskali ter vas še nadalje nafarbali.

Sodrug! delavci in kmetje. Ravno je zopet sedaj doba taka, prišli so že in še pridejo razni agenti z besedami in z letaki, da vas nafarbajo, ali mislim, da je pretekla doba že izučila delovno ljudstvo, da ne bode več nasedalo takim limanicam in da bode pri vseh prihodnjih volitvah temeljito obračunalo s svojimi izdajalci, ter volilo kandidate, katere bode postavilo res delavstvo samo in ki bodo imeli nalogo, da v resnici izboljšajo ta bedni suženjski položaj delavnega ljudstva.

Naj živi razredno delavstvo! Naj živi enotna fronta delovnega ljudstva! Proč z izdajalci, ki se skrivajo pod firmo enega ali drugega socijalizma, ker socijalizem je samo eden in ta nam veli: »V boj proti današnjemu reakcionarnemu režimu!«

Mednarodni pregled.

Vzroki in razvoj italijanskega fašizma.

Očetje fašizma so one intervencionistične skupine, ki so l. 1914. in 1915. delale propagando za vstop Italije v vojno. V teh skupinah so bile najrazličnejše plasti italijanske buržuazije: velika bužuazija, leva struja republikancev, ki so nastopali za zavzete Trenta in Trsta in ekstremno krilo delavskega gibanja, anarhisti itd. Maja 1915. je dosegla ta propaganda svojo prvo veliko zmago s tem, da je bila Italija pahnjena v vojno, čeprav je bilo proti temu javno mnenje v deželi in večina parlamenta. Dolgotrajnost vojne pa je popolnoma izpodkopala popularnost te skupine. Proti njej se je vzdignil vihar nezadovoljnosti, ki se je še povečal v demobilizacijski krizi. Vendar so fašisti nadaljevali svoje delovanje. Leta 1919. so ustanovili prve oddelke bojevnikov s fronte (fasci di combattimento). Tedaj še niso imeli nobenega vpliva na množice, ki so držale s socijalizmom. Dokaz za to je, da so fašisti l. 1919. doživeli v Milanu, kjer so imeli svojo najmočnejšo organizacijo, velik poraz pri volitvah.

Valovi socialne revolucije so se vzdigovali najvišje v letih 1919. in 1920. Socijalisti niso izrabili položaja. Zato pa je zase skoval koristi fašizem. On je organiziral svoje sile in je podvzel protinapad. Pri tem so mu prišli na pomoč reški legijonarji pod D'Annunzijevim vodstvom. Rezultati te fašistične protiofenzive in nezmožnost socijalistov so povzročili popolno spremembo v duševem razpoloženju buržuazije, ki je bila l. 1919. za trenutek na tem, da kratkomalo resignira. Italija je danes klasična primera za ofenzivo kapitala, ki se izraža z vso ostrojtvo v industrijskih in agrarnih krajih. V industrijskih krajih se delavci odpuščajo z dela, produkcija se zmanjšuje. Obrati se zapirajo. Obupen položaj, v katerega na ta način pada delavski razred, se izrablja v to, da se plače brezobzirno znižujejo.

Fašistom se prvotno ni posrečilo večji revolucionarnega gibanja v vlemestih, ker so tam imeli delavci svoje najmočnejše organizacije. Zato so začeli svojo napad na deželi. Vseposvobod so otvorili boj proti rdeči strokovni organizaciji kmečkih delavcev, ki se je evetoče razvila v celi Italiji. Celo tam, kjer je bila podružnica socijalistične stranke desničarska, je bilo razpoloženje kmečkih delavcev inštinktivno revolucionarno. Njihovi boji so imeli tako velike uspehe, da se je v marsikaterem delu Italije, n. pr. v dolini Pada, moglo govoriti o krajevni diktaturi proletarijata. Proti temu močno razvitemu gibanju kmečkih delavcev so nastopili fašisti in socijalni demokratje so pri tem zagrešili veliko napako, ker niso vedeli, kako bi mogli obdržati male kmete v svojih vrstah.

Te napake je izrabil fašizem. Njegova metoda je bila metoda oborožene sile in on se je opiral na veleposestnike. Vendar pa se še vedno ni upal razširiti svojega naskoka na industrijska mesta, ampak je zbiral najprej na deželi izkušnje in je organiziral vojaške oddelke. Pozneje je napadel mesta, v katerih ni industrije, ki pa se morejo smatrati kot središča poljedeljskih okrajev. Tipičen vzgled za to je Bologna. Tam je pravzaprav začetek sedanjega fašističnega napadalnega gibanja. Fašisti so pregnali socijalistično večino iz tamošnjega občinskega zastopa, strgali z magistrata rdečo zastavo in razobesili narodno trobojnico. Ta metoda se je povsod sistematično nadaljevala. Ko-

rak za korakom so prodirali fašisti na severozahod, v industrijske pokrajine okrog Milana, Turina in Genua. Istočasno pa so začeli svojo ofenzivo proti jugu, proti Rimu. Na skrajnem jugu Italije se fašizem ni mogel razviti, ker tam še niso razredna nasprotstva tako močno razvita.

Fašizem ni morda najtemnejši del reakcije, ampak je organ najizkušenejšega in razredno najzavednejšega dela italijanske buržoazije. On nikakor ni omejen na deželo, čeprav se v prvi vrsti opira nanjo in od njega ustanovljeno organizacijo kmetijskih delavcev. Problem, kako bi se polastil oblasti, mu je vedno lebdel pred očmi. Fašizem je šel celo tako daleč, da je stranske interese buržoazije podredil skupnim ciljem cele buržoazije. Tako je n. pr. potom svojih strokovnih organizacij prisilil podjetnike, da so dali delavcem večje plače. Kot ideološko podlago imajo te strokovne organizacije narod in domovino. Toda za tem se skrivajo interesi buržoazije.

Fašizem se oslanja na tri činitelje: 1. državni aparat, ki nikakor ni zlomljen, kot se je pogosto mislilo. Nitti in Giolitti, ki ju fašisti po krivem obsojajo kot izdajalca, sta ohranila ta aparat in tako pripravila pot fašizmu. Factova vlada pa je najizdatnejše podpirala fašiste proti delavcem. Brez državnega aparata fašizem danes ne bi mogel eksistirati. 2. faktor so velemeščanski sloji, veleburžoazija in veleposestvo. 3. faktor je sposobnost fašizma vtopiti v sebi srednje stanove in pridobiti zase malomeščanstvo — in v manjši meri tudi delavce. Konečno se opira tudi na intelektualce, ki so bili po vojni pasivistični, sedaj pa so odjadrali v nacionalistični tabor.

V začetku niso hoteli socialisti ničesar podvzeti proti Mussoliniju. Mislili so, da bi mu delali le reklamo, če bi se pečali z njim. Toda to naziranje se je izkazalo kot napačno, kajti Mussolinijeva moč je neprestano rasla.

(Konec prihodnjič.)

IV. svetovni kongres III. internacionale.

(Nadaljevanje.)

Murphy (Anglija) se strinja z Zinovjevim poročilom. Ofenziva kapitala ni nikjer premetenejša izpeljana kot v Angliji. Tudi v Angliji se opaža organiziranje fašistov v obliki »posebne policije«. Enotna fronta je imela v Angliji jako dobre rezultate. Da bi mogla biti sprejeta v skupno Delavsko Stranko (Labour Party), je Komunistična Stranka pri volitvah v parlament umaknila svoje posebne kandidate proti Delavski Stranki. Vsled taktike enotne fronte smo zgubili na številu članstva, zato smo pa pridobili na vplivu med delavstvom, kar se najbolj opaža v Glasgowu, Sheffieldu in Birminghamu. Na Angleškem smo že imeli obratne svete, pa so propadli, zato smo ustvarili svete brezposelnih, ki imajo velik vpliv. V mednarodnih stavkah je premoagal skupnega dela. Ko so n. pr. štrajkali naši mašinsti, so izbruhnili v šestih ali sedmih drugih deželah štrajki iste kategorije, vse pa se je vršilo brez enotnega načrta. Zahteva več enotnosti v mednarodnih akcijah proletarijata.

Meyer (Norveško) pravi, da pri njih ime socialdemokrat ni psovka, kot drugod, ker je njihova stranka ohranila ves prejšnji socialdemokratski aparat s skoro vsem premoženjem in ima okoli 50 časopisov. Vendar bodo na zahtevo moskovske eksekutive spremenili socialdemokratsko ime v komunistično na januarskem kongresu stranke. Skupina Mot Dag, kateri pripada govornik, ni nobena levijevska grupa, kot jo je imenoval Zinovjev, ker ni napravila nobenega izdajalstva, ona se bori le proti reformistom v stranki na primer v vprašanju delavske vlade. Je struja v naši stranki, ki hoče sestaviti delavsko vlado ne le iz zastopnikov delavskih strank, ampak tudi iz zastopnikov meščanskih strank. Podpredsednik naše parlamentarne skupine na primer je izjavil: Jaz nisem brezpogojno proti vsaki meščanski vladi. Naziranje celokupne stranke pa je za to, da se je potrebno bojevati celo proti liberalni meščanski vladi. Zahteva, da

se o norveškem vprašanju razpravlja v posebni komisiji.

Buharin (Rusija): Čudim se, da vsak govornik razpravlja o razmerah v svoji lastni stranki in o svoji domači deželi, nihče pa ne govori s splošnega stališča. V internacionalnem položaju razlikuje Buharin tri različne tendence: 1. centristične struje, 2. polreformistične, ki imajo pa levo masko, 3. razne prehodne tendence, ki so deloma sindikalistične, deloma reformistične, ali pa oboje obenem.

Centristične tendence so posebno zastopane v francoski stranki in obstoje v tem, da sprejmejo vsak »moskovski diktat«, 21 pogojev ali karkoli hočete brez vsake debate, ne izpeljejo pa ničesar. Ne vemo, kaj ti ljudje hočejo in to je najnevarnejše. Oni ovirajo razmah in napredek delavskega gibanja.

Kar se tiče norveške stranke, smo tu slišali sodruga z desnega krila. Če zahtevamo, da se odpravi ime socialdemokrat, je to zato, ker ime vpliva na vsebino časopisov. V norveških naših časopisih večkrat beremo članke, ki so sovražno naperjeni proti komunistični internacionali.

Centristični elementi pogosto nastopajo z levičarskimi maskami. Tako je n. pr. že na prejšnjih kongresih Serati kritiziral naše stališče v agrarnem vprašanju, češ, kakšen je to marksizem, če oddajamo zemljo kmetom in malomeščanom. V nacionalnem vprašanju nas je kritiziral gospod Levi, češ, da je to nemarksistična koncesija. Ravnotako vpijejo menjševiki in socialrevolucionarji po vseh ulicah proti naši novi gospodarski politiki. To je pa le vojna zvijača, ki jo je treba razkrinkati.

Buharin kritizira nato pasivnost francoskih in italijanskih komunistov v vprašanju enotne fronte, kakor tudi izvajanja češkega »levičarja« Vaitauerja, kateremu svetuje, naj vstopi v prvi razred marksistične pripravljalne šole.

Carr (Amerika) se v imenu komunistične stranke Amerike vjema s taktiko eksekutive. Dolgo časa ni bilo pri nas pravega razumevanja za to, kaj mora biti komunistična stranka. Danes pa je le še malo sodrugov v naši stranki, ki smatrajo za čednost samotno tavati med zvezdami, dokler ne zasije nad njimi rdeče solnce revolucije. V Ameriki je rodila taktika enotne fronte lepe sadove. Letos je prišlo pri ameriških komunistih do razcepa, ker so eni bili za to, da se osnuje legalna stranka, drugi pa proti. (Op. Ameriška komun. stranka je ilegalna, legalna stranka se imenuje Workers Party, Delavska Stranka, o kateri smo že pisali v »Del. Novicah«.) Zdaj se bosta po naročilu eksekutive oba dela zopet združila.

Faure (Francija) poroča, da postaja položaj francoskega proletarijata vedno hujši. Tudi fašizem se širi v obliki »tehnične zasilne pomoči« in dobrovoljcev. Enotna revolucionarna fronta je danes v Franciji prva naloga.

(Dalle prihodnjič.)

Dopisi.

Semič. Živela zveza delovnega ljudstva. Moja želja je oživela, moj up se uredništvu: namreč, da se doseže sloga med delavnim ljudstvom. Kadar si bomo zaupali delavci vseh poklicov, od profesorja do kopača, od umetnika do cestarja, takrat bomo prosti kapitalističnega biča, ki se lomi po naših kosteh, z. d. lj. je edini pravi način ali prava pot, po kateri bo mogoče priti do pravice. Gotovo bodo mnogi ugovarjali, da je pravica za vse nemogoča, jaz pa sem in bom trdil, da mora biti za vse enaka, nikakor pa naj kdo ne misli, da bodo kdaj vsi ljudje enako živeli. To pa je krivda posameznikov, in stanovske razmere. Dva primera za to: drvar v gozdu in uradnik v mestu se ne moreta enako hraniti niti oblačiti, dasiravno sta oba delavca. Dva sina dobita po očetu enako premoženje, eden je zapravljen, drugi varčen, prvi trpi pomanjkanje in umre v jarku, drugi ima vsega v obilici, je na starost lepo postrežen in dostojno spravljen. Kdor hoče pravilno razumeti, lahko pride do prepričanja, da je vsako govornje o enakosti življenja brez podlage,

enako pravico za vse pa lahko dosežemo v slogi vsega delovnega ljudstva, kajti izkoriščevalci ne marajo za vse enake pravice, to so pokazali z zakonom o zaščiti države, ker s tem zakonom je vzeta delavnemu ljudstvu pravica, da bi povedali svoje gorje in da bi se borili proti svojim krvosom. Ali žal se mnogi ne zavedajo, da krivico trpe, ali pa so zaslepljeni od kake narodne ali cerkvene strani, da je ne spoznajo, ker se po prižnicah dostikrat sliši, da mora biti vsak z svojim stanom zadovoljen. Stvarnik pa gotovo ni ustvaril enega za bedo, drugega za razkošje, saj ni mogoče, da bi bil stvarnik nepošten, v nepoštenega stvarnika bi k večjemu veroval kak verižnik, ki šteje goljufijo za kšeft, ne pa za zlo (greh).

Povejte to vsem onim, ki več verjamejo, kakor razumejo!

Pred par leti sem čital v nekem listu da so pravico pokopali. Jaz pa pravim, da jo bodo delovni ljudje odkopali in to z lopato, ki se imenuje sloga.

Podajmo si roke vsi delavni ljudje, doktorji, rudarji, železničarji, kmetje, drvarji, obrtniki, učitelji, rokodelci itd. in pokažimo kapitalu, da smo mi tisti, ki vzdržujemo na svetu vse, kar je več kot stvarstvo. Sloga med delovnim ljudstvom je naše solnce, naša zastava, pustimo malenkosti v času volilnega boja, kajti gre se za naše življenje. Stanovske zadeve bomo pozneje urejevali sedaj se gre za skupnost, sedaj se gre za kakovost zakona, od katerih je odvisna vojska, davki, svoboda govora in tiska, z eno besedo, naše bodoče življenje.

Državne volitve so neprecenljivega pomena, gotovo vsakdo ve, da so državni ali narodni poslanci tisti, ki dovoljujejo vojni kredit, za katerega se nabavljajo kanoni, s katerimi se uničujejo z znojem izgrajeni predmeti, mostovi, stroji, mesta, vasi, hrana, vseh vrst blago, polja, gorovja, da celo naši zmučeni okostnjaki. Pazite na kandidatne liste! Ne poslušajte izdajic, ki se bodo vsule kakor strašna ploha iz temnih oblakov, ne poslušajte podkupljenih judežev, ampak odprite svoja čutila, vid, sluh in um in prečitajte te vrstice enkrat 2 krat, sedemdesetkrat in prišli bode do sklepa, da je edino prav voliti tako, da dobimo večino v državnem zboru delovni ljudje, ker taka večina je edino rešenje našega poginjevanja.

Vsakega poslanca pa, ki bi se izneveril in posnemal Judeža, pokličemo pred javno obsodbo.

Edon kmet v imenu večih.

Wranglovcem — groš, domačinom — brco.

(Iz poštnih nižav.)

30. decembra so bili odpuščeni pri ljubljanskem poštenu uradu II. Zupanc Aleksander, Povh, Kunstelj in še trije drugi nameščenci. Trojica izmed njih je oženjena. Odpuščeni so bili brez navedbe vzroka. V službo se je pa vzelo Wranglovec.

Dovolili bi si vprašati merodajne faktorje, kako je mogoče, da se domačini odpuščajo iz službe, tuji, nezmožni po večini jezika in službovanja, se pa protežirajo. Smo še v Jugoslaviji ali smo pa v Wranglovcem carstvu? Nekateri izmed odpuščenih nameščencev so — Korošci. Vprašamo tudi občinstvo jeli ono zadovoljno, da se z njihovim denarjem pitajo nepotrebni tuji, a za domačine pa ni zasluža v javnem uradu, ki se zdržuje z ljudskim denarjem.

Če hoče kdo podpirati Wranglovce, naj to stori iz lastnega žepa, javne službe so v prvi vrsti namenjene domačim sinovom.

U VI 2378/22 7

V imenu Njegovega Veličanstva Kralja!

Kr. okrajno sodišče v Ljubljani je razpravljalo danes v navzočnosti državnega pravdnikarja opravilca dr. Kresnika, zasebnega obtožitelja zastopnika dr. Krivica, obtoženca Emila Štefanoviča o obtožbi, katero je dvignil zasebni obtožitelj zoper Emila Štefanoviča zaradi prestopka zoper varnost časti in je po predlogu obtožitelja, naj se kaznuje po zakonu razsodilo tako:

Emil Štefanovič, rojen 16. 5. 1891 v Novem mestu, tjakaj pristojen, odvet-

niški kandidat, r.-k. vere, samski, že kaznovan

je kriv,

da je kot odgovorni urednik v Ljubljani v periodični tiskovini »Delavske Novice« v št. 43 z dne 26. oktobra 1922 priobčil članek pod naslovom »Vprašanje organizacij«, v katerem je z besedami: »Višji revident j. ž. (zaposlen do svoje izvolitve kot narodni poslanec pri železničarjem toliko naklonjenim obratnem ravnanstvu j. ž.) ... komandira kot strokovni politik, o katerem mora vsak zaveden delavec dvomiti nad njegovo pametjo — o poštenosti ni govora ... gospod Deržič, ki je glasoval za zakon o zaščiti države in s tem nesramno podlo izdal ne samo jugoslovanski proletarijat, s katerimi besedami je zasebnega obtožitelja imenoma in z nanj nanašajočimi se znaki izpostavljaj zasmehu javnosti, ter ga brez navedbe določenih dejanj dolžil zaničljivih lastnosti in ga s potvorjenimi dejstvi po krivem dolžil gotovega nečastnega ali nenravnega dejanja, ki mora zasebnega obtožitelja v javnem mnenju zaničljivega napraviti ali ponižati, s čimer je zagrešil pregrešek zoper varnost časti po §§ 491, 488 in 493 k. z., katerega članka pa obtoženec ni čital in je zanemaril ono pazljivost, pri kateri bi jo imel, kakor je njegova dolžnost, bila izostala objava kaznjive vsebine.

S tem je zagrešil prestopok po čl. III. zak. z dne 15. 10. 1868 drž. zak. št. 142 in se

obsodi

po čl. III. cit. zakona z uporabo § 266 k. z. na 200 K denarne kazni, v slučaju neiztirljivosti pa na 24 ur zapora in na priobčenje pravomočne sodbe tekom zakonitega roka 3 dni v »Delavskih Novicah« in po § 389 k. p. r. v povračilo stroškov kazenskega postopanja.

Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. VI, dne 29. novembra 1922.

Antloga I. r.

Razno.

Ustanovitev stranke proletarijata v Belgradu. »Radnik« je v posebni izdaji prinesel poročilo o sestanku, ki se je vršil o Božiču v Belgradu, v svrhu ustanovitve stranke proletarijata in na katerem se je sprejel poziv na ves proletarijat. Poziv je podpisala cela vrsta delavcev in intelgentov. V akcijski odbor sta med drugimi izvoljena bivša komunistična poslanca Triša Kaclerović in Mihajlo Todorović. Dne 7. januarja se vrši v Belgradu ustanovni zbor stranke. Več o stvari prinesemo v prihodnji številki. Stališče proletarijata Slovenije napram volitvam pa je v splošnih obriših naznačeno v uvodnem članku »D. N.«

»Jutro« in Trboveljska Družba. Kakšno ljubezen imajo jutrovci do svoje krušne mame, kaže nesramni »Jutro« dopis iz Celja o celjskem procesu. Jutrovci bi hoteli na vsak način razpust »Z. R. D.«, ki je trn v peti trboveljskim premogovnim kraljem. Toda na sodišču se je jasno izkazalo, da »Z. R. D.« deluje zakonito v okvirju pravil, zato bo »Jutrova« lopovska hujskarija ostala le pobožna želja. Rudarji si ne bodo dali kar tako uničiti edine organizacije, ki jih štiti pred pohlepnostjo dunajskih pariških in jutrovskih — judov.

Naše upravništvo ima v zalogi brošuro »Istorija se ponavlja.« Brošura je tiskana v hrvatskem jeziku v latinici, tako da jo lahko vsak slovenski sodrug razume. Brošura je ravno za sednje čase velike važnosti za vsakega sodruga. Cena 3 Din.

Srečno in veselo novo leto želim vsem prijateljem in znancem!

Amalija Križanec,
gostilničarka v Zagorju o. S.

Sodrugi, zbirajte za tiskovni sklad!